

การสอนของครูในศตวรรษที่ 21 : ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา*

TEACHING OF TEACHERS IN THE 21ST CENTURY: IN THE BUDDHIST STUDIES SCHOOL, GENERAL EDUCATION DEPARTMENT

พนิตพิชาภัสส์ พินทะภูวงศ์¹ และ นภาพรณ ธัญญา²

Panitpichapat Phinthapuwong¹ and Napaporn Thanya²

¹⁻²มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹⁻²Western University, Thailand

Corresponding Author's E-Mail: Panitpichapass@gmail.com

บทคัดย่อ

ในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน การศึกษาจึงต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา ก็ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบันเช่นกัน บทความนี้จะกล่าวถึงบทบาทของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รวมถึงแนวทางการพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ให้มีความรู้ ความสามารถ และ ทักษะของครูที่สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางหรือเป้าหมาย และการสะท้อนตัวตนของครูผู้สอนว่ามีความสามารถการจัดการห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ การสอนที่มีประสิทธิภาพ การประเมินที่มีประสิทธิภาพ และทักษะด้านเทคโนโลยี ความสามารถในการจัดการห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งครูในศตวรรษที่ 21 ภายในสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การที่ครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือ สนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ ใช้เทคโนโลยีมาเป็นแรงกระตุ้น สรรหาเทคนิคการสอนแบบใหม่โดยสอดคล้องกับความจำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมที่ทันสมัย มนุษย์ในยุคใหม่ต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลาครูจะต้องฝึกนิสัยให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ปรับเปลี่ยนความคิดได้

*

Received 10 September 2024; Revised 28 September 2024; Accepted 28 October 2024

ง่าย มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสอนวิธีเรียนมากกว่าสอนเนื้อหา เพราะเนื้อหาในยุคสมัยนี้มากเกินไปกว่าที่จะเรียนรู้ได้อย่างพอเพียงมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา

คำสำคัญ : การเรียนการสอน, ศตวรรษที่ 21, โรงเรียนพระปริยัติธรรม.

Abstract

Academic article on Teaching of Teachers in the 21st Century: In the General Education Department of Buddhist Studies is the ability, knowledge, and skills of teachers who teach in the General Education Department of Buddhist Studies. The objectives are to be guidelines or goals and to reflect the identity of teachers who have the ability to manage the classroom effectively, teach effectively, evaluate effectively, and have technology skills. The ability to manage the classroom effectively, which teachers in the 21st century under the General Education Department of Buddhist Studies must teach by focusing on the learners. This means that teachers act as assistants and support learners to develop themselves to their full potential, use technology as a motivation, and find new teaching techniques that are consistent with the necessity for living in a modern society. People in the new era must learn new things all the time. Teachers must train learners to love learning, change their minds easily, learn continuously, and teach learning methods more than teaching content because the content in this era is too much to learn sufficiently and is constantly changing.

Keyword: Teaching, 21st century, Buddhist school.

บทนำ

นับจากในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียนมีจุดมุ่งหมายสำคัญร่วมกันในการยกระดับการแข่งขันของภูมิภาค การร่วมแบ่งปันทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างกัน นำไปสู่การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (single market) เพื่อรองรับการปรับตัว การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานเสรี โดยเฉพาะการพัฒนามาตรฐานทางการศึกษาร่วมกันของสถาบันการศึกษาในภูมิภาค และการรับรองระบบเทียบหน่วยกิตระหว่าง จะนำไปสู่การขยายโอกาสทางการศึกษาของบุคลากรในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้เป็นมาตรฐานเทียบกับอาเซียนหรือนานาชาติ ตลอดจนเตรียมความพร้อมของประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหมายความว่า เรียนรู้เพื่อให้ได้วิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องให้ได้ทั้งสาระวิชา และได้ทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต (พระครูสุตวรธรรมกิจ, 2563)

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้พระภิกษุสามเณร เป็นศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องถ่องแท้ ปลุกฝังความศรัทธา มั่นคงต่อพระพุทธศาสนา น้อมนำหลักธรรมและพระวินัยไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชีวิต เกิดปัญญา สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และช่วยเผยแผ่ ปกป้อง รักษาพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองและส่งเสริมสันติสุขแก่สังคมไทยและสังคมโลกสืบไป (กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561) ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมไทย กระแสการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร การคมนาคม การรับส่งข้อมูล และวิทยาการต่าง ๆ การแพร่ขยายของวัฒนธรรมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมถึงการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจและการค้าระดับโลกใน

ระบบการค้าเสรี จากการที่ประเทศพัฒนามีปัจจัยพื้นฐานด้านต่าง ๆ ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่จะรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจความสามารถที่จะแข่งขันในตลาดโลก ความสามารถที่จะรับถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะของฝีมือแรงงานหรือการเตรียมคนให้มีคุณภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นล้วนแต่ส่งผลให้เกิดวิกฤตการณ์ขึ้นในสังคม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมซึ่งจะต้องใช้ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับกันว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือวิธีการที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถและความต้องการของตนเอง ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ สอดรับกับแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไข พุทธศักราช 2545 มีเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษาเพื่อทุกคนและทุกคนเพื่อการศึกษาและมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อให้ประชาชนไทยทุกเพศ ทุกวัย ได้มีโอกาสรับการศึกษาอย่างทั่วถึง อันจะทำให้ประชาชนมีความพร้อมที่จะร่วมมือกันพัฒนาประเทศต่อไป อย่างไรก็ตาม แม้ใน หมวด 2 มาตรา 10 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาจะกำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคล มีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ปัจจุบันยังมีกลุ่มเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา เป็นจำนวนมากและกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ

ซึ่งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2535 กำหนดว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นในวัด หรือที่ธรณีสงฆ์หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะจัดตั้งขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ และด้วยความเห็นชอบของประธานสภาการศึกษาสงฆ์ โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวง ศึกษาธิการโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (เดิมกรมการศาสนา) จะให้การ

สนับสนุนเป็นเงินอุดหนุนตามกำลังงบประมาณ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535)

ดังนั้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาอบรมแก่เยาวชนชายที่เข้าไปบวชในพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักธรรมคำสอนแห่งพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรการอบรมเพื่อให้ผู้ได้รับการอบรมมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม สมกับที่ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา ปัจจุบันมีการศึกษาสงฆ์มีอยู่ 3 แผนก ได้แก่ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา แผนกธรรม และแผนกบาลีนั้นเป็นการจัดการศึกษาเฉพาะด้านหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาล้วน ๆ ไม่มีวิชาสามัญศึกษาเข้าไปปะปน ส่วนแผนกสามัญศึกษานั้นเป็นการจัดการศึกษาที่ผสมผสานกันทั้งหลักสูตรแผนกธรรม แผนกบาลี และหลักสูตรสามัญศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเข้าด้วยกัน แต่หลักสูตรแผนกธรรม - บาลีไม่เข้มข้นมากนัก แต่ก็ยังมีเนื้อหามากกว่าวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับเยาวชนยุคปัจจุบัน เพราะสามารถบูรณาการนำเอาการศึกษาสงฆ์ทั้ง 3 แผนกมาหลอมเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งเป็นการศึกษาแผนกเดียวที่ทุกคนยอมรับว่า เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และปัจจุบันได้มี พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2558)

ดังนั้นกระบวนการพัฒนาในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการบริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในฐานะต้นสายงานต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง พัฒนาองค์ภาพทั้งระบบต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิต ของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดการศึกษา 8 ด้วย เพื่อพัฒนาให้มนุษย์มีศักยภาพก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก มีองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21

ดังนั้น ครูในฐานะผู้ออกแบบการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ จึงต้องมีความตื่นตัวเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 โดย ทักษะที่สำคัญ คือ “ทักษะแห่งการเรียนรู้” เรียกว่า “Learning Skills” ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูป เปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครู ตลอดจนการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ตามกรอบ แนวคิดหลักสำหรับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีแนวคิดหลักที่น่าสนใจ ดังนี้

การจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มุ่งให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ อันเป็นวาระสำคัญของชาติปรากฏอยู่ในหลายหมวด หลายมาตรา เช่น หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ ให้หลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิต หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ต้องจัดให้คนไทยทุกคนมี สิทธิและโอกาสทางการศึกษาเสมอกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมวด 3 ระบบการศึกษา มี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย และหมวดที่ถือว่าเป็นหัวใจหลักของการ จัดการเรียนรู้คือ หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ประกอบด้วยหลักการ สาระ และกระบวนการเรียนรู้ ครอบคลุมหลักการ สาระ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการ จัดการเรียนรู้อย่างเต็ม ตามศักยภาพและธรรมชาติของแต่ละบุคคล ดังที่ระบุไว้ในมาตรา 22 ว่า การ จัดการศึกษาต้อง ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมี ความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และ เต็มตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้ใน โลกศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงของประเทศ การดำรงชีวิต ทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลง เนื้อหาสาระ หลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาควบคู่ไปพร้อมกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นและสำคัญสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้จึงเป็น กระบวนการ 17 ส่งเสริมและสนับสนุนความเจริญงอกงามของผู้เรียนและสังคม โดยการ ถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การ เรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอด ชีวิต เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็น

มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีแนวทางในการ จัดการเรียนรู้ 6 ประการ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ได้แก่ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด 3) การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ สาระวิชาก็มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ดังนี้ 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และการสื่อสารและการร่วมมือ 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ

และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ดังนี้ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ และ 3. ด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอนภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต้องฝึกให้ผู้เรียนรู้ทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ และ ต้องพัฒนา ด้านการศึกษาจึงสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ดังกล่าวในอนาคต ด้วยเหตุนี้ครูจึงต้องมีความเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะการดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเหมาะสม โดยทักษะที่สำคัญที่สุดคือ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skills) ที่มุ่งเน้นความรู้ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ที่จะเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนรู้

การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ของครูในยุคศตวรรษที่ 21

การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้เป็นขั้นตอนในการวางแผน สำนวจองค์ประกอบ ทุกประการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่เนื้อหาสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นของผู้เรียน ความรู้ ความสามารถของผู้เรียน อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง เป็นต้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สุคนธ สินธพานนท์ (2554) ได้กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ของครูในยุคศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้ 1) สำรวจและศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ความแตกต่างระหว่าง ผู้เรียน เพื่อจะได้จัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ตรงกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียน 2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้แก่ผู้เรียนทั้งด้านความรู้ทักษะ/กระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) ใช้วิธีการที่หลากหลายตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ ตามมาตรฐาน/ ตัวชี้วัด ของหลักสูตร 5) จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ดูแลเอาใจใส่ ผู้เรียนอย่างทั่วถึงและช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ 6) จัดเตรียมและใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน มีนวัตกรรม การเรียน การสอนมาใช้อยู่เสมอ 7) มีการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของวิชาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8) เตรียมการวัดและประเมินผลให้ตรงกับเป้าหมายการเรียนรู้และนำผลมาใช้ในการ ชอชมเสริม และพัฒนาผู้เรียน

พระครูสุตวรธรรมกิจ (2563) ได้กล่าวถึง การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ของครูในยุคศตวรรษที่ 21 ครูไทยมีอาชีพควรต้องมีสมรรถนะสำคัญ (CIAC) คือ ผู้เรียนที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะในด้านหลักสูตร (การเรียนการสอน, ประเมินการวิจัย และการจัดการชั้นเรียน) คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณความเป็นครู รวมทั้งค่านิยมไทย 12 ประการ ตลอดจนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น ครูไทยยังเป็หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้และเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการศึษาของชาติตลอดกาล เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพต่อครูและเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียน ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะของการเป็นครูไทยมีอาชีพด้วยความมีจิตวิญญาณของความเป็นครูและสร้างแรงบันดาลใจพัฒนาตนเองให้มีความเป็นครูที่ทันสมัยทันเหตุการณ์อยู่อย่างสม่ำเสมอ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ต้องสำรวจและศึกษาประสบการณ์ การเรียนรู้ของผู้เรียน ความแตกต่างระหว่างผู้เรียน กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้แก่ผู้เรียนทั้งด้าน ความรู้ทักษะ กระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การออกแบบหน่วย

การเรียนรู้แผนการ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้วิธีการที่หลากหลายตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล

หลักการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้อธิบายว่า หลักการจัดการเรียนรู้ 5 ประการ ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. การเรียนรู้ที่แท้จริงอยู่ในโลกจริงหรือชีวิตจริง (Authentic learning) การเรียนรู้ที่แท้จริงอยู่ในโลกจริงหรือชีวิตจริง การเรียนวิชาในห้องเรียนยังไม่ใช่การเรียนรู้ที่แท้จริง ยังเป็นการเรียนแบบสมมติตั้งนั้น ครูจึงต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้เรียนในสภาพที่ใกล้เคียงชีวิตจริงที่สุดกล่าวในเชิงทฤษฎีได้ว่า การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบริบทหรือสภาพแวดล้อมในขณะที่เรียนรู้อาคารเรียนไม่ใช่บริบทที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในมิติที่ลึกเพราะห้องเรียนไม่เหมือนสภาพในชีวิตจริง การสมมติโจทย์ที่คล้ายจะเกิดในชีวิตจริงก็ได้ความสมจริงเพียงบางส่วน แต่หากไปเรียนในสภาพจริงก็จะได้การเรียนรู้ในมิติที่ลึกและกว้างขวางกว่าสภาพสมมติการออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์เกิด การเรียนรู้ที่แท้ (Authentic learning) เป็นความท้าทายของครูรุ่นใหม่ ในสภาพที่มีข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากรอื่นๆ รวมทั้งจากความเป็นจริงว่า เด็กนักเรียนในเมืองกับในชนบทมีสภาพแวดล้อมและชีวิตจริงที่แตกต่างกันมาก

2. การเรียนรู้ในระดับสร้างกระบวนทัศน์(Mental Model Building) การเรียนรู้ในระดับสร้างกระบวนทัศน์อาจมองอีกมุมหนึ่งว่า เป็น Authentic learning แนวหนึ่ง กล่าว คือ การอบรมบ่มนิสัย หรือการปลูกฝังความเชื่อหรือค่านิยมในถ้อยคำ เดิมของเรา แต่ในความหมายข้อนี้เป็นการเรียนรู้วิธีการนำเอาประสบการณ์มาสังสมจนเกิดเป็นกระบวนทัศน์ (หรือความเชื่อ ค่านิยม)

3. การเรียนรู้ที่แท้จริงขับเคลื่อนด้วยฉันทะ (Internal Motivation) การเรียนรู้ที่แท้จริงขับเคลื่อนด้วยฉันทะ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวคน ไม่ใช่ขับเคลื่อนด้วยอำนาจของครูหรือพ่อแม่ เด็กที่เรียนเพราะไม่อยากขัดใจ ครูหรือพ่อแม่จะเรียนได้ไม่ดีเท่าเด็กที่เรียนเพราะอยากเรียน เมื่อเด็กมีฉันทะและได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องจากครูวิริยะ จิตตะและวิมังสา (อิทธิบาทสี่) ก็จะตามมาทำให้เกิดการเรียนรู้ในมิติที่ลึกซึ้งและเชื่อมโยง

4. มนุษย์มีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) เวลานี้เป็นที่เชื่อกันทั่วไปแล้วว่า มนุษย์เรามีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) และเด็กแต่ละคนมีความถนัดหรือปัญญาที่ติด

ตัวมาแต่กำเนิดต่างกัน รวมทั้งสไตล์การเรียนรู้ก็ต่างกัน ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายต่อครูในการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคนและจัดให้การเรียนรู้ส่วนหนึ่งเป็นการเรียนรู้เฉพาะตัว (Personalized learning) เรื่องนี้มีการวิจัยและการออกแบบการเรียนรู้ได้มากมาย ดังตัวอย่าง Universal Design for Learning ซึ่งก็คือ เครื่องมือสร้างความยืดหยุ่นหลากหลายในการออกแบบการเรียนรู้นั่นเอง

5. การเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคม Social Learning การเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคม ครูสามารถออกแบบกระบวนการทางสังคมเพื่อให้ศิษย์เรียนสนุก และเกิดนิสัยรักการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้จะไม่ใช้กิจกรรมส่วนบุคคล ที่ห้อยเหงาน่าเบื่อครูไม่ควรยึดติดทฤษฎีหรือความเชื่อตามหนังสือจนมากเกินไปจนไม่กล้าทดลองวิธีคิดใหม่ ๆ

องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้สอนจะต้องพิจารณาเตรียมการ การที่ครูผู้สอนจะออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ นั้น ควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่อไปนี้ คือ 1) ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน 2) มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน 3) ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ 4) ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 5) ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตจริง (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ, 2554 : หน้า 18) เมื่อพิจารณาองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้ เป็นระบบอย่างหนึ่ง (Instructional System) หรือการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ (Systematic Instruction) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นำเอาแนวคิดการจัดการเชิงระบบของการทำงานเข้ามาใช้ปรับปรุงคุณภาพ ทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ระบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดองค์ประกอบของการ จัดการเรียนรู้ไว้อย่างมีลำดับ มีขั้นตอนและมีความสัมพันธ์กันเพื่อสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมาย ปลายทางของการจัดการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ ระบบการจัดการเรียนรู้ช่วยให้การจัดการเรียนรู้บรรลุ สู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสรุปความสำคัญขององค์ประกอบหรือระบบการจัดการ เรียนรู้ได้ดังนี้ 1) ระบบการจัดการเรียนรู้ช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มีระเบียบ กระบวนการต่าง ๆ ดำเนินไปตามลำดับขั้น สามารถตรวจสอบได้ว่า มีจุดบกพร่องที่ใดบ้าง เมื่อเกิดปัญหาก็สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุด และสามารถตรวจสอบได้ว่า

การจัดการเรียนรู้ได้ผลเพียงใด 2) การจัดระบบการจัดการเรียนรู้เป็นวิธีหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน ทำให้ผู้สอนต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้ต้องดำ เนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนที่วางไว้และต้องวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนไปในตัวเอง 3) การจัดระบบการจัดการเรียนรู้ทำให้องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันและมีความสำคัญต่อกันและกันอย่างใกล้ชิดและชัดเจนซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของระบบโดยทั่วไปแล้วสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดองค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 1. ข้อมูลสู่การจัดการเรียนรู้ (Input) 2. กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Process) 3 ผลการจัดการเรียนรู้ (Output) 4 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นขั้นการวิเคราะห์ผลจากการจัดการเรียนการ (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553)

ลักษณะที่ดีในการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่ดีมีเป้าหมายสำคัญสุด คือ การจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียน แต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุด ตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคนและเกิดความเข้าใจที่ติดตัวอย่าง ยั่งยืนดังนั้นจึงมีนักการศึกษาได้ให้ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่ดีไว้อย่างหลากหลาย รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มุ่งให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาในมาตราที่ 22 ที่ได้กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” และได้เสนอลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูต้องคำนึงถึงไว้ ดังนี้ 1) ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน 2) การเน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน 4) การจัดกิจกรรมให้น่าสนใจ ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่าย 5) ความมีเมตตากรุณาต่อผู้เรียน 6) การท้าทายให้ผู้เรียนอยากรู้ 7) การตระหนักถึงเวลาที่เหมาะสมที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ 8) การสร้างบรรยากาศหรือสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง 9) การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ 10) การมีจุดมุ่งหมายของการสอน 11) การเข้าใจผู้เรียน 12 ภูมิหลังของผู้เรียน 13 การไม่ยึดวิธีการใด

วิธีการหนึ่งเท่านั้น 14) การเรียนการสอนที่ดีเป็นพลวัต กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านการจัดกิจกรรม การสร้างบรรยากาศ รูปแบบเนื้อหาสาระเทคนิค วิธีการ 15) การสอนสิ่งที่ไม่ไกลตัวผู้เรียนมากเกินไป 16) การวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกาได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียน (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ, 2554 : 18)

วิกกินส์ และแม็คไทเกะ (Wiggins & McTighe, 1998) กล่าวว่า การจัดการ เรียนรู้ ด้วยกระบวนการออกแบบย้อนกลับตามหลัก W.H.E.R.E.T.O. เป็นการกำหนดจุดเน้นที่เป็นผล ปลายทางให้เป็นความรู้ความเข้าใจที่คงทน ได้แก่ ความคิดรวบยอด ความสัมพันธ์และ หลักการในเนื้อหานั้น ๆ เรียกว่า ความรู้แบบติดเนื้อหาและยังมีข้อกำหนดอีกว่า ความรู้สึกที่ ต้องเป็น สิ่งที่ผู้เรียนสร้างขึ้นจากข้อมูลที่ได้รับ โดยมีหลักการในการพิจารณากำหนดความรู้ (แนวคิดและ ทักษะกระบวนการ) ที่สำคัญที่จัดว่าเป็นความเข้าใจอย่างถ่องแท้ นั้นมีเกณฑ์การ พิจารณาต้องมีลักษณะ ดังนี้ 1) เป็นความรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ สถานการณ์ใหม่ที่ หลากหลาย 2) เป็นความรู้ที่เป็นหัวใจสำคัญของหน่วยที่เรียนโดยครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ 3) เป็นความรู้ที่อาจจะไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนหรือค่อนข้างจะ เป็นนามธรรม และ 4) เป็นความรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงตั้งใจที่จะทำกิจกรรม เพื่อให้เกิด ความรู้ตลอดหน่วยการเรียนรู้โดยไม่เกิดความเบื่อหน่าย

จึงสรุปได้ว่า การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ต้องสำรวจและศึกษา ประสพการณ์ การเรียนรู้ของผู้เรียน ความแตกต่างระหว่างผู้เรียน กำหนดเป้าหมายที่ต้องการ ให้แก่ผู้เรียนทั้งด้าน ความรู้ทักษะ กระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การออกแบบหน่วย การเรียนรู้แผนการ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้วิธีการที่หลากหลายตอบสนอง ความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ดูแล เอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึงและ ช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้จัดเตรียมและใช้สื่อให้ เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน มีนวัตกรรมการเรียนการสอนมาใช้อยู่เสมอ

บทบาทของครูผู้สอนภายในสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษาก้าวสู่การพัฒนาในศตวรรษที่ 21

ปัจจุบันครูและบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้และมีสมรรถนะเพื่อให้เป็นผู้ที่สามารถขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 โดยมีงานวิจัยจำนวนมากยืนยันว่า การที่ครูมีความรู้และมีทักษะที่เหมาะสม รวมถึงการเตรียมครูรุ่นใหม่ให้มีสมรรถนะที่ดีย่อมส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน (Darling-Hammond, 1999 และ Brookfield & Stephen, 1995) ได้กล่าวไว้ว่า โดยแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมความเป็นมืออาชีพ คือการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของครูผู้สอนเพื่อร่วมมือร่วมพลังเรียนรู้ร่วมกันและสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายหลัก คือ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน พัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เป็นต้น

การสังคมแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู

ความหมายของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากการศึกษาเอกสารพบว่า คำว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) นั้น ยังไม่มีการให้คำนิยามที่เป็นสากล (Universal Definition) แม้ว่า Richard Du Four ผู้ได้รับยกย่องว่าเป็น “บิดาของ PLC” เริ่มทำงานวิจัยพัฒนาและส่งเสริมเรื่องชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาตั้งแต่ ค.ศ.1998 และตอนนี้ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้แพร่ขยายไปทั่วสหรัฐอเมริกา รวมทั้งประเทศอื่นๆ ที่ต้องการพัฒนา คุณภาพของการศึกษาของประเทศ เช่น สิงคโปร์ (วิจารณ์ พานิช, 2555) และมีนักการศึกษาได้ พยายามศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่ สามารถนิยามคำนี้ได้อย่างชัดเจน ปัจจุบันจึงได้มีผู้ตีความ คำว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ใน บริบทที่แตกต่างกันเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) มุ่งเน้นศึกษากลุ่มย่อยใน โรงเรียน (Subgroup with in school) และ 2) มุ่งเน้นการศึกษาทั้งโรงเรียนหรือในภาพรวมของ โรงเรียน (School wide Community) ซึ่งในลักษณะนี้จะ

สอดคล้องกับแนวคิดกลุ่มศึกษาทั้งคณะ (Whole-Faculty Study Group: WFSG) สอดคล้องกันกับ (จิตติวัธน์ หนัณกิจ, 2565) จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ เนื่องจากผู้นำจะมีส่วนสำคัญในการกำหนดปัญหา ตัดสินใจ วางแผน และรับผิดชอบต่อความอยู่รอดหรือการพัฒนาของกลุ่มสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว การที่จะเป็นผู้บริหารในระดับมืออาชีพนั้น ต้องมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล มีมุมมองในการบริหารการทำงานเชิงกลยุทธ์ รู้จักการประมวลวิเคราะห์ ประเมินและตัดสินใจ ต้องมีวิสัยทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องปรับแนวคิดในการบริหารจัดการบูรณาการที่เน้นการแก้ปัญหาและดำเนินการพัฒนาที่ผสมผสานชัดเจนทั้งเชิงนโยบายและภาคปฏิบัติ ต้องมีพฤติกรรมการบริหารแบบเชิงรุก เน้นผลงานหรือผลสำเร็จตามเป้าหมายและคุณภาพ

Padwad and Dixit (2008) อธิบายเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง ชุมชนหรือกลุ่มบุคคลที่มารวมกันเพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน นำไปสู่การเจริญเติบโตหรือเกิดพัฒนาการของบุคคลและเกิดความเป็นมืออาชีพขึ้นตามแนวคิดศาสตร์ทางด้านการจัดการความรู้ (Knowledge Managements หรือ KM) โดยอธิบายไว้ว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC คือ ชุมชนการปฏิบัติ (Community of Practice : COP) และกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติ (COP) ของครูซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากหน้างาน หรือ Bottom Up อาจกล่าวได้ว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพก็คือ ชุมชนการปฏิบัติของครูนั่นเอง ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น ไม่มีลักษณะเป็นลำดับขั้น (Hierarchy) แต่เป็นลักษณะที่ใช้แบ่งแยกให้เห็นความแตกต่างระหว่าง PLC กับ ชุมชนหรือการรวมกลุ่มในโรงเรียน โดยทั่วไปนอกจากนี้ (Hord Roussin, 2010) ได้อธิบายว่า ชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ ยังสามารถพิจารณาได้ในอีกลักษณะ คือ นอกจากจะประกอบด้วยองค์ประกอบหลักทั้ง 5 ประการแล้ว องค์ประกอบเหล่านี้ยังจัดเป็นองค์ประกอบภายนอกหรือกระบวนการที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่ กล่าวมาสรุปได้ว่าชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ จะประกอบด้วย 1) ส่วนที่เป็นผลลัพธ์คือ องค์ความรู้ ที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มและสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถนำความรู้ดังกล่าวไป ประยุกต์ใช้และ 2) คุณลักษณะสำคัญที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถแสดง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเปลี่ยนบรรยากาศของ “โรงเรียน” ช่วยให้สมาชิกอัน ได้แก่ครูผู้สอน ผู้บริหาร นักการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ นักเรียนหรือแม้กระทั่งผู้ปกครองมี ความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของโรงเรียนหรือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างเท่าเทียมกัน โดยมุ่งเน้นที่ การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก และเพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ครูผู้สอนรวมทั้งสมาชิกทุกคนใน ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงต้องร่วมกันคิดหาวิธีการใหม่ๆ ในการ จัดการเรียนรู้แล้ว ณ ที่ที่ เกิดขึ้นมาปรึกษาหารือ หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยทุกคนมีความเชื่อมั่น ในตนเองและ เชื่อมั่นซึ่งกันและกันว่า จะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้และสมาชิกทุกคนจะเกิดการ พัฒนาเนื่องจากคุณลักษณะสำคัญที่ช่วยให้เกิดเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น

การสอนของครูในศตวรรษที่ 21 : ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา

การสอนของครูในศตวรรษที่ 21 ไม่เพียงแต่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่ยังต้องเป็น ผู้สร้างแรงบันดาลใจ ผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ และผู้พัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพรอบ ด้าน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา บทบาทของครูมีความสำคัญอย่างยิ่งใน การหล่อหลอมให้พระภิกษุ สามเณร และฆราวาส มีความรู้ความสามารถทั้งทาง พระพุทธศาสนาและทางโลก สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม บทบาทสำคัญของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีดังนี้

1. ผู้สร้างแรงบันดาลใจ: ครูต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้นให้นักเรียนเกิด ความอยากเรียนรู้ และมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง
2. ผู้ส่งเสริมการเรียนรู้: ครูต้องเป็น ผู้จัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและน่าสนใจ ใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการสอน เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม
3. ผู้พัฒนานักเรียน: ครูต้องช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงาน ร่วมกับผู้อื่น และการสื่อสาร
- 2) ผู้เป็นแบบอย่าง: ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียน ทั้งใน ด้านความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม

ดังนั้นการพัฒนาการสอนเพื่อให้การสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรมีการพัฒนาการสอนในหลายด้าน ดังนี้ 1) การใช้เทคโนโลยี: นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสอน เช่น การใช้สื่อการสอนดิจิทัล การจัดทำเว็บไซต์เพื่อการเรียนรู้ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: ให้โอกาสนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น สร้างกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง และให้โอกาสนักเรียนได้แสดงความคิดเห็น 3) การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21: เน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสื่อสาร 4) การบูรณาการความรู้: เชื่อมโยงความรู้ทางพระพุทธศาสนากับความรู้ทางโลก เพื่อให้ นักเรียนเห็นความสำคัญของการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และ 5) การพัฒนาครู: สนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยการเข้าร่วมอบรมสัมมนา และการศึกษาค้นคว้า

สรุป

การสอนของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพและสามารถปรับตัวเข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปได้ การพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน โดยเน้นการใช้เทคโนโลยี การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คือ การเรียนรู้ 3R x 7C 3R คือ Reading อ่านออก, (W) Writing เขียนได้, และ (A) Arithmetic คณิตเลขเป็น และ 7C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา Creativity and Innovation ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ Communications, Information, and Media Literacy ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ Computing and ICT Literacy ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร Career and Learning Skills ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ การเตรียมความพร้อมให้นักเรียนในศตวรรษที่ 21 อาศัยการ

ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการมีวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายที่ชัดเจน ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ที่จำเป็นในการใช้ชีวิตและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้และทักษะเพื่อให้สามารถการใช้ชีวิต การทำงาน ดำรงชีพอยู่ได้กับภาวะเศรษฐกิจในสังคมโลกปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ.กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). ความคิดสร้างสรรค์ หลักการ ทฤษฎี การเรียนการสอนการวัดผลประเมินผล. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พรทิทการภาพพิศ.
- ฐิติวัธน์ หนัณกิจ. (2565). ภาวะผู้นำเชิงคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 5(3),125-41.
- พระครูสุตวรธรรมกิจ และ พระมหาพงศ์ทราทิพย์ สุธีโร.(2563).การพัฒนาครูไทยสู่ศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์, 5(2), 20-30.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2553). คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: เทียนวัฒนา พรินท์ติ้ง
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2553) การพัฒนาการนิเทศเพื่อการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. มหาวิทยาลัยทักษิณ: สงขลา.
- วิชัย ธรรมเจริญ. (2541). คู่มือปฏิบัติการงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). ครูแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องช่วยแก้ไขความรู้ผิดๆ ของนักเรียน. เรียกใช้เมื่อ 18 กันยายน 2556, จาก <http://lripsm.wix.com>.
- สุนันท์ สีนธพานนท์และคณะ. (2554). วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: 9199 เทคนิคพรินต์ติ้งนิทาน.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2558). แผนยุทธศาสตร์ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2558-2562. ม.ป.ท



- Brookfield, S. D., & Brookfield, S. (1995). *Becoming a critically reflective teacher*.
- Darling-Hammond, L. (1999). *Teacher quality and student achievement*.
- The 6 Most Important Decision You'll Ever Make*. New York: Fireside.
- Hord, S. M. (1997). *Professional Learning Communities: Communities of Continuous inquiry and improvement* (Internet). Southwest Educational Development.
- Hord, S. M., Roussin, J. L., & Sommers, W. A. (2010). *Guiding professional learning communities: Inspiration, challenge, surprise, and meaning*: Corwin Press
- Wiggins, G. & McTighe, J. (1998). *Understand by design*. Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.